

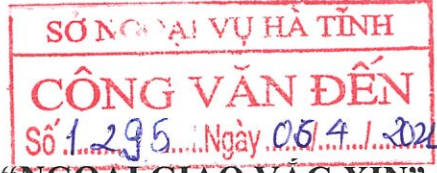

THÔNG TIN CHUYÊN ĐỀ

Số 02-TTCD/BDNTW

Tháng 3 năm 2021

LƯU HÀNH NỘI BỘ

CHIẾN LƯỢC “NGOẠI GIAO VẮC-XIN” CỦA MỘT SỐ QUỐC GIA

Tính đến sáng 29/3, thế giới có gần 128 triệu người nhiễm Covid-19, gần 2,8 triệu người tử vong và hơn 93 triệu người bình phục. Việc tiêm chủng đồng loạt, tạo miễn dịch cộng đồng được nhiều nước coi là phương pháp hàng đầu phòng, chống Covid-19. Trong bối cảnh tình trạng vắc-xin còn khan hiếm, bên cạnh các phương pháp ngoại giao truyền thống, một số nước lớn đã bắt đầu triển khai chiến dịch “Ngoại giao vắc-xin”, nhằm gia tăng hình ảnh, vai trò và sức ảnh hưởng của mình trên trường quốc tế. Trong số Thông tin chuyên đề tháng 3/2021, Ban Đối ngoại Trung ương trân trọng cung cấp một số nội dung về Chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” của một số quốc gia để các đồng chí tham khảo.

Tính đến hết tháng 02/2021, chiến dịch tiêm chủng phòng Covid-19 được triển khai tại ít nhất 107 quốc gia và vùng lãnh thổ với hơn 200 triệu liều vắc-xin các loại đã được sử dụng¹. Tuy nhiên, tỷ lệ tiêm chủng không đồng đều giữa các quốc gia. Các nước trong nhóm G7 sở hữu 45% tổng số mũi tiêm² dù chỉ chiếm 10% dân số thế giới. Trong khi đó, 02/29 quốc gia nghèo nhất thế giới³ bắt đầu triển khai tiêm chủng nhưng với số lượng vắc-xin rất hạn chế. Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) cho biết, tốc độ sản xuất vắc-xin hiện nay không đủ đáp ứng nhu cầu cao của thế giới, đồng thời cảnh báo khả năng mất cân bằng trong việc phân phối vắc-xin⁴. Ngay cả tại Liên minh châu Âu (EU), lãnh đạo các nước Áo, Séc, Xlô-ven-ni-a, Bun-ga-ri và Lát-vi-a cũng phải gửi thư lên Chủ tịch Ủy ban châu Âu (EC) và Chủ tịch Hội đồng châu Âu kêu gọi tổ chức một hội nghị thượng đỉnh EU để thảo luận về sự “mất cân bằng lớn” trong phân phối vắc-xin ngừa Covid-19. Thậm chí, chương trình COVAX,

¹ Con số thống kê trên không bao gồm số liệu mới nhất của Trung Quốc và Nga, hai nước đã ngừng công bố kết quả của các chương trình tiêm chủng từ giữa tháng 02/2021.

² Theo hãng tin AFP tổng hợp từ nhiều nguồn.

³ Cộng hòa Ghi-nê (Guinea) và Cộng hòa Ru-an-đa (Rwanda).

⁴ Nhằm đẩy nhanh quá trình tiêm chủng đại trà để giảm thiểu những tác động mà vi-rút Cô-rô-na, chính phủ các nước phát triển đã sử dụng sức mạnh kinh tế và áp lực chính trị, gây sức ép với các nhà sản xuất vắc-xin phương Tây để thu mua, dự trữ các loại vắc-xin phòng Covid-19, tạo ra tình trạng “tắc nghẽn” nguồn cung vắc-xin trên quy mô toàn cầu.

một sáng kiến phân phối vắc-xin toàn cầu được khởi động từ năm 2020 bởi các tổ chức đa quốc gia⁵ cũng không có đủ vắc-xin để điều phối cho các nước nghèo theo cam kết trước đó. Điều này khiến các nước đang phát triển, các nước thế giới thứ ba phải quay sang tìm kiếm nguồn vắc-xin thay thế do Trung Quốc, Nga và Ấn Độ sản xuất.

Từ “Ngoại giao khẩu trang” đến “Ngoại giao vắc-xin” của Trung Quốc

Đối với Trung Quốc, việc cung cấp vắc-xin do nước này sản xuất được thực hiện ngay sau chiến lược “Ngoại giao khẩu trang”, được triển khai từ năm 2020. Trong giai đoạn đầu của đại dịch Covid-19, Trung Quốc đã cung cấp khẩu trang và thiết bị y tế thiết yếu cho các quốc gia tham gia Sáng kiến “Vành đai và Con đường” (BRI) vừa nhằm xoa dịu sự chỉ trích về cách nước này xử lý ổ dịch ban đầu, vừa nhằm mục đích tăng cường sức mạnh mềm. Đến thời điểm hiện tại, khi khẩu trang và thiết bị y tế không còn là vấn đề bức thiết, Chính phủ Trung Quốc ngay lập tức triển khai chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” với việc đã và đang viện trợ vắc-xin Covid-19 cho 53 quốc gia, xuất khẩu cho 27 quốc gia với hai loại vắc-xin phổ biến là Sinovac (do Công ty Sinovac BioTech bào chế) và Sinopharm (do Tập đoàn Dược phẩm Quốc gia Trung Quốc chế tạo)⁶. Bên cạnh hai loại vắc-xin trên, Trung Quốc đã cấp phép thêm ba loại vắc-xin Covid-19 nữa⁷, nâng tổng số vắc-xin ngừa Covid-19 do nước này sản xuất lên 05 loại. 4/5 loại vắc-xin của Trung Quốc được công bố là có thể bảo quản trong nhiệt độ tủ đông thông thường, điều này khiến chúng là lựa chọn hấp dẫn hơn với các nước đang phát triển vốn còn hạn chế về phương tiện bảo quản siêu lạnh chuyên dụng.

Trước việc Mỹ đang tăng cường gây áp lực đối với Trung Quốc ở khu vực Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương, nhằm giảm bớt ảnh hưởng của Mỹ trong khu vực này, Trung Quốc đã nhanh chóng triển khai chiến dịch “Ngoại giao vắc-xin” với phép thử đầu tiên tại In-đô-nê-xi-a, quốc gia ghi nhận số ca nhiễm Covid-19 cao nhất trong số các quốc gia *Đông Nam Á*⁸. In-đô-nê-xi-a cũng là đối tác nhập khẩu vắc-xin ngừa Covid-19 chính của Trung Quốc với tổng cộng 50 triệu liều vắc-xin Sinovac, 60 triệu liều vắc-xin Sinopharm và đã tiếp nhận tổng cộng 38 triệu liều, trong đó 3 triệu liều ở dạng thành phẩm và 35 triệu liều còn lại ở dạng nguyên liệu⁹. Bên cạnh đó, hai nước đã ký một thỏa thuận cho phép Tập đoàn BioFarma, thuộc sở hữu nhà nước của In-đô-nê-xi-a, được quyền sản xuất 50 triệu liều Sinovac, trở thành trung tâm sản xuất vắc-xin của khu vực. Cùng với In-đô-nê-xi-a, Chính phủ Phi-líp-

⁵ Liên minh Vắc-xin (GAVI), Liên minh Đổi mới phòng chống dịch bệnh và Tổ chức Y tế Thế giới (WHO).

⁶ Hai công ty này đã tuyên bố có thể sản xuất tổng cộng 2 tỉ liều vắc-xin Covid-19 trong năm nay, có thể biến vắc-xin của họ trở nên thiết yếu trong cuộc chiến chống Covid-19 toàn cầu.

⁷ Là các sản phẩm của Công ty CanSino Biologics, của Viện Sinh phẩm Vũ Hán - một đơn vị thuộc Tập đoàn Dược phẩm Quốc gia Trung Quốc và của Công ty Dược phẩm sinh học An Huy và Học viện Khoa học Trung Quốc đồng phát triển.

⁸ Với hơn 1,1 triệu ca và số ca tử vong lên tới hơn 30 ngàn người.

⁹ Tính đến 30/3/2021.

pin cũng đã quyết định mua 25 triệu liều vắc-xin Sinovac và đã nhận được lô hàng đầu tiên với 600.000 liều vào ngày 28/02 để bắt đầu tiến hành tiêm chủng trong nước từ 01/3, chỉ vài ngày sau khi cấp phép lưu hành khẩn cấp loại vắc-xin trên. Ngày 28/02, Thái Lan cũng bắt đầu tiến hành tiêm chủng mở rộng vắc-xin ngừa Covid-19, liều vắc-xin đầu được tiêm cho Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Y tế nước này là của hãng Sinovac BioTech. Trước đó, một hãng dược phẩm của Ma-lai-xi-a đã ký hợp đồng với Sinovac để mua 12 triệu liều vắc-xin và 300.000 liều đã được chuyển đến vào ngày 27/02. Bên cạnh việc cam kết ưu tiên cung cấp, Trung Quốc nhiều lần tuyên bố sẽ viện trợ “miễn phí” vắc-xin phòng Covid-19 cho các quốc gia ASEAN. Tính đến hết tháng 02/2021, đã có 5 nước ASEAN đã và sẽ nhận viện trợ vắc-xin Covid-19 của Trung Quốc, gồm Bru-nây, Lào, Cam-pu-chia, Phi-lip-pin và Mi-an-ma¹⁰.

Tại *Trung Đông và Bắc Phi*, trong bối cảnh Mỹ dần thu hẹp can dự thì Trung Quốc, Nga và cả các nước phương Tây đang nỗ lực mở rộng ảnh hưởng vào khu vực này. Mục tiêu cạnh tranh của các nước tại thời điểm này là bán vắc-xin cho các quốc gia trong khu vực. Các loại vắc-xin của phương Tây và Mỹ như Oxford-AstraZeneca của Anh và Thụy Điển, Pfizer-BioNtech của Mỹ và Đức có chi phí đắt đỏ, vì vậy, các nước trong khu vực chỉ có thể chờ cung ứng thông qua chương trình COVAX của WHO vốn đang ngày càng trì trệ. Trong bối cảnh các quốc gia Trung Đông – Bắc Phi đang trong tình trạng cấp thiết phải ngăn chặn làn sóng bùng phát dịch thứ hai với hậu quả được dự báo nặng nề hơn nhiều so với làn sóng thứ nhất, đặc biệt là với biến thể vi-rút được ghi nhận tại Nam Phi vào tháng 12/2020¹¹, Trung Quốc đã thực hiện quảng bá vắc-xin Sinopharm giá rẻ, phù hợp với khả năng tài chính và tiến hành tài trợ vắc-xin cho các nước này. Ngay từ tháng 6/2020, tại Hội nghị thượng đỉnh đặc biệt Trung Quốc – Châu Phi về Covid-19, Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã thể hiện sự “hào phóng” khi cam kết với các nước châu Phi rằng, “lục địa đen” sẽ được hưởng các điều kiện thuận lợi trong quá trình phân phối số lượng lớn vắc-xin của Trung Quốc. Ngày 22/02, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc cho biết, nước này sẽ bảo đảm cung cấp vắc-xin ngừa Covid-19 cho 19 quốc gia châu Phi dưới hình thức viện trợ. Hiện đã có Ai Cập đang tiến hành tiêm chủng bằng vắc-xin Sinopharm; trong khi Các Tiểu vương quốc Ả rập Thống nhất, Ba-ranh, I-rắc, Gioóc-đan và Thổ Nhĩ Kỳ đều đã “bật đèn xanh” cho loại vắc-xin này.

¹⁰ Ngày 07/02, 600.000 liều vắc-xin (trong số 1 triệu liều) do Trung Quốc viện trợ đã đến Cam-pu-chia và nước này bắt đầu tiến hành tiêm chủng đại trà từ 10/02. Ngày 08/02, 300.000 liều vắc-xin của Trung Quốc đã được vận chuyển đến thủ đô Viêng Chăn, Lào. Ngày 09/02, lô vắc-xin viện trợ đầu tiên của Trung Quốc cũng đã tới Bru-nây, tuy nhiên, hai bên không công bố con số cụ thể. Bên cạnh đó, Trung Quốc còn cam kết viện trợ miễn phí 500.000 liều vắc-xin cho Phi-lip-pin và 300.000 liều vắc-xin cho Mi-an-ma.

¹¹ Phần lớn 54 quốc gia châu Phi hiện đều đang ở giai đoạn làn sóng thứ hai của dịch Covid-19 với mức độ nghiêm trọng hơn nhiều so với làn sóng thứ nhất (trung bình, mỗi ngày, châu lục này ghi nhận khoảng 30.000 ca nhiễm mới so với 18.000 ca/ngày trong làn sóng gây nhiễm thứ nhất hồi đầu năm 2020).

Tại *châu Âu*, khi kế hoạch thống nhất mua vắc-xin của các nước trong Liên minh châu Âu (EU) bị trì trệ do thiếu hụt nguồn cung¹², Trung Quốc đã xác định EU là địa bàn cạnh tranh chiến lược thông qua cung cấp vắc-xin ngừa Covid-19, bất chấp việc các loại vắc-xin của Trung Quốc chưa được cấp phép tại đây. Cuối tháng 01 vừa qua, Hung-ga-ry đã trở thành quốc gia EU đầu tiên chấp thuận mua vắc-xin từ Sinopharm của Trung Quốc với đơn hàng 5 triệu liều, được cam kết giao trong vòng 4 tháng, đủ để cho 2,5 triệu người tiêm 2 liều tại đất nước có khoảng 10 triệu dân này; đồng thời cấp phép khẩn cấp sử dụng vắc-xin hãng dược CanSino Biologics, Trung Quốc. Tại U-crai-na, Chính phủ nước này công bố đã được Trung Quốc bảo đảm cung cấp 1,9 triệu liều vắc-xin, bên cạnh 210.000 liều vắc-xin do phương Tây sản xuất, được cung cấp theo chương trình COVAX toàn cầu. Ở bán đảo Ban-căng, Xéc-bi nổi lên như một “trọng tâm” trong chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” của Trung Quốc, bất chấp việc nước này là đồng minh của Nga và có nguyện vọng gia nhập Liên minh châu Âu (EU). Tính đến ngày 16/02, Xéc-bi-a đã tiêm vắc-xin ngừa Covid-19 ít nhất 1 lần cho khoảng 11,2% trong số gần 7 triệu dân, vượt xa các nước trong EU¹³. Phần lớn số liều tiêm mà Xéc-bi-a sử dụng (khoảng 1,5 triệu) đến từ Sinopharm của Trung Quốc, còn lại là các loại vắc-xin khác như Sputnik V của Nga và Pfizer-BioNtech của Mỹ-Đức. Việc cung cấp vắc-xin Sinopharm cho Xéc-bi-a là một chiến thắng địa chính trị quan trọng để Trung Quốc có được chỗ đứng ở châu Âu.

Sputnik V – một trong những đột phá khoa học lớn nhất của Nga từ thời Liên Xô cũ

“Sputnik V” là vệ tinh đầu tiên của thế giới do Liên Xô phóng vào năm 1957. Lựa chọn cái tên đặc biệt này, vắc-xin Sputnik V của Nga là vắc-xin phòng Covid-19 đầu tiên được đăng ký trên thế giới vào tháng 8/2020. Các kết quả thử nghiệm lâm sàng quy mô lớn cho thấy vắc-xin này đạt hiệu quả phòng bệnh tới 91,4%. Kết quả thử nghiệm sau đó cũng đã được tạp chí khoa học The Lancet đăng tải, càng củng cố uy tín cho vắc-xin do Nga phát triển. Tính đến tháng 02/2021, loại vắc-xin này đã được hơn 50 nước đăng ký mua với 2,4 tỉ liều và được cấp phép sử dụng tại 52 quốc gia trên thế giới. Bên cạnh Sputnik V, vào cuối tháng 02/2021, Nga đã bắt đầu tiến hành sản xuất đại trà loại vắc-xin Covid-19 thứ hai EpiVacCorona của Trung tâm Vector và công bố phê chuẩn loại vắc-xin thứ ba là CoviVac do Trung tâm Chumakov Centre phát triển.

Tại *Mỹ La-tinh*, khu vực vốn được coi là “sân sau” về địa chính trị của Mỹ, và nằm trong số các quốc gia bị Covid-19 tác động nặng nề nhất thế giới, trong khi các chiến dịch tiêm chủng đại trà cơ bản chưa bắt đầu do sự thiếu hụt vắc-xin, nhiều

¹² Ngày 18/3, Chủ tịch Ủy ban châu Âu (EC) cảnh báo sẽ cấm hãng dược phẩm AstraZeneca xuất khẩu vắc-xin ngừa Covid-19 ra khỏi EU nếu các nước thành viên EU không được nhận vắc-xin đầu tiên.

¹³ Trong đó, Đan Mạch hiện đang là nước dẫn đầu với 6,9% dân số đã tiêm mũi đầu tiên.

nước đã tiến hành đàm phán, mua vắc-xin của Nga. Từ cuối tháng 9/2020, giới chức Nga đã tuyên bố bảo đảm cung cấp 100 triệu vắc-xin của nước này cho các quốc gia Mỹ La-tinh. Hiện đã có 6 nước, gồm Ác-hen-ti-na, Bô-li-vi-a, Mê-hi-cô, Ni-ca-ra-go-a, Pa-ra-goay và Vê-nê-xu-ê-la, cho phép sử dụng vắc-xin Sputnik V của Nga và tiến hành tiêm chủng mở rộng. Là một đồng minh khu vực thân cận nhất của Mỹ, Cô-lôm-bi-a cũng đang chuẩn bị cấp phép sử dụng khẩn cấp cho vắc-xin Sputnik V, trong bối cảnh nước này chưa có một liều vắc-xin nào và phía Nga tuyên bố sẵn sàng chuyển giao 100.000 liều vắc-xin cho Cô-lôm-bi-a chỉ trong 14 ngày sau khi ký hợp đồng. Ngày 12/3, Bộ Y tế Bra-xin đã ký hợp đồng mua 10 triệu liều vắc-xin Sputnik V, dự kiến giao trong quý II năm nay. Có thể nói, Nga đang trở thành nhà cung cấp quan trọng vắc-xin ngừa Covid-19 cho Mỹ La-tinh, một động thái có thể dẫn đến những ảnh hưởng lâu dài trong việc định hình thế giới thời hậu đại dịch và làm giảm ảnh hưởng của Mỹ trong khu vực.

Thời gian gần đây, khi vắc-xin AstraZeneca đang bị tạm ngừng sử dụng tại nhiều quốc gia **châu Âu**, chương trình tiêm chủng của Liên minh châu Âu (EU)¹⁴ đang chật vật vì thiếu nguồn cung, thì vắc-xin Sputnik V của Nga đang dần được chấp thuận nhiều hơn ở khu vực này. Bên cạnh việc phê duyệt vắc-xin Sinopharm của Trung Quốc, Cơ quan quản lý dược phẩm Hung-ga-ry đã cấp phép cho việc sử dụng thuốc trong trường hợp khẩn cấp thay vì chờ đợi Cơ quan quản lý dược phẩm Châu Âu (EMA) thuộc Liên minh Châu Âu (EU) cấp phép và tiến hành tiêm vắc-xin Sputnik V cho những người không mắc bệnh mãn tính. Xi-lô-va-ki-a và Ba Lan cũng đề xuất Nga cung ứng vắc-xin. Bê-la-rút là nước đầu tiên ngoài Nga khởi động chiến dịch tiêm chủng đầu tiên với 20.000 liều vắc-xin Sputnik V¹⁵ và lên kế hoạch bắt đầu sản xuất loại vắc-xin này tại các cơ sở trong nước vào cuối tháng 3/2021, nhằm “đơn giản hóa công tác hậu cần và đẩy nhanh tốc độ tiêm phòng”. Ngày 07/3, lô đầu tiên gồm 3.000 liều¹⁶ vắc-xin Sputnik V đã được chuyển tới Bắc Ma-xê-đô-ni-a (Macedonia) sau khi nước này chính thức cấp phép sử dụng khẩn cấp vắc-xin của Nga. Bộ trưởng Y tế Đức khẳng định sẽ ủng hộ việc ký một thỏa thuận riêng với đối tác Nga về việc cung cấp vắc-xin Sputnik V, nếu không có một thỏa thuận ở cấp độ EU. Thủ tướng Áo cũng đã kêu gọi EMA sớm cấp phép sử dụng vắc-xin Sputnik V của Nga, bên cạnh các loại vắc-xin an toàn khác để bổ sung nguồn cung vắc-xin cho khối này.

Trung Đông – châu Phi không phải là “sân chơi” của riêng Trung Quốc trong chiến lược “Ngoại giao vắc-xin”. Ghi-nê là quốc gia châu Phi đầu tiên tiếp nhận Sputnik V, vào cuối năm 2020. I-iran, một trong những nước bị ảnh hưởng sớm và

¹⁴ Ngay từ tháng 6/2020, EU nhất trí sẽ thay mặt tất cả các quốc gia thành viên mua vắc-xin ngừa Covid-19 và phân phối lượng vắc-xin này cho các nước theo tỷ lệ.

¹⁵ Lô hàng nằm trong thỏa thuận 170.000 liều mà nước này đã ký với Nga từ năm 2020.

¹⁶ Trong tổng số 200.000 liều đã đặt.

nặng nề bởi đại dịch Covid-19, đã sớm phê duyệt vắc-xin Sputnik V của Nga¹⁷ và bắt đầu tiêm chủng hàng loạt từ ngày 09/02. Ai Cập, Tu-ni-di và An-giê-ri đã cấp phép sử dụng khẩn cấp vắc-xin Sputnik V. Bên cạnh đó, Chính phủ Nga đã đề nghị cung cấp cho Liên minh châu Phi 300 triệu liều vắc-xin phòng Covid-19 trong vòng 12 tháng (kể từ tháng 5/2021) và cung cấp một gói hỗ trợ tài chính cho những quốc gia muốn đặt mua vắc-xin Sputnik V. Các Tiểu vương quốc Ả rập Thống nhất (UAE), một đồng minh truyền thống của Mỹ, cũng đã phê chuẩn việc sử dụng khẩn cấp vắc-xin Sputnik V.

Tại *châu Á*, với ưu thế là loại vắc-xin đầu tiên trên thế giới được phát triển, Sputnik V đã được Nga đưa đến nhiều nước trong khu vực, có thể kể đến Tuốc-mê-ni-xtan, Pa-ki-xtan, Ca-dắc-xtan, U-dơ-bê-kít-xtan, Cu-rơ-gu-xtan, Mi-an-ma, Mông Cổ và Xri Lan-ca. Bất chấp việc Trung Quốc nỗ lực gia tăng ảnh hưởng tại *Trung Á* trong hơn một thập kỷ qua, chủ yếu thông qua Sáng kiến “Vành đai và Con đường” (BRI), Nga đã “vượt mặt” Trung Quốc trong chiến dịch “Ngoại giao vắc-xin”, tái khẳng định sự hiện diện của mình tại khu vực vốn được coi là “sân sau” trên mặt trận cung cấp vắc-xin Covid-19. Vào ngày 18/01, Tuốc-mê-ni-xtan đã trở thành quốc gia Trung Á đầu tiên phê duyệt Sputnik V và đang chuẩn bị bắt đầu tiêm chủng mở rộng bằng loại vắc-xin này. U-dơ-bê-kít-xtan cũng đã đặt mua 35 triệu liều Sputnik V từ cuối năm 2020. Ngày 01/02, Ca-dắc-xtan, đối tác BRI lớn nhất của Bắc Kinh trong khu vực đã trở thành quốc gia Trung Á đầu tiên bắt đầu tiêm vắc-xin hàng loạt bằng Sputnik V. Nước này cũng sẽ sản xuất vắc-xin Sputnik V tại một nhà máy dược phẩm ở thành phố Ca-ra-gan-đa. Tại *Đông Nam Á*, Ma-lai-xi-a đã ký hợp đồng mua 6,4 triệu liều vắc-xin Sputnik V. Nga cũng cam kết cung cấp cho Lào 02 triệu liều vắc-xin Sputnik V và bắt đầu bàn giao từ cuối tháng 01/2021. Ngày 16/3, Việt Nam cũng đã nhận được 1.000 liều vắc-xin, là quà tặng của Liên bang Nga, được Thư ký Hội đồng An ninh Liên bang Nga mang tới Việt Nam nhân chuyến công tác hai ngày tại Hà Nội. Ngày 23/3, Việt Nam cũng đã phê duyệt sử dụng loại vắc-xin này.

Án Độ lặng lẽ theo đuổi “Ngoại giao vắc-xin”

Việc triển khai chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” của Ấn Độ ít được các phương tiện truyền thông đề cập đến hơn. Tuy nhiên, Ấn Độ từ lâu đã là một cường quốc dược phẩm toàn cầu, sản xuất ra khoảng 20% tất cả các loại thuốc gốc và 62% sản lượng vắc-xin cho toàn thế giới. Trước khi vắc-xin Covid-19 được phát triển, nước này đã cung cấp cho khoảng 100 quốc gia thuốc hydroxychloroquine và paracetamol, cũng như các loại dược phẩm, bộ xét nghiệm và thiết bị y tế khác. Trong khi các quốc gia chạy đua để bảo đảm nguồn vắc-xin Covid-19, hợp tác toàn cầu trong việc chia sẻ vắc-xin còn ít, các kế hoạch phân phối vắc-xin của Tổ chức

¹⁷ Lãnh tụ tối cao A-li Kha-me-nây (Ali Khamenei) đã cấm nước này sử dụng vắc-xin do Mỹ và Anh sản xuất.

Y tế Thế giới vẫn chưa thành công, Ấn Độ đã có một hướng đi khác, lặng lẽ theo đuổi “Ngoại giao vắc-xin”. Chiến dịch “Vắc-xin Maitri” (Tình hữu nghị vắc-xin) đã chuyển hàng triệu liều vắc-xin Covishield do Ấn Độ phát triển¹⁸ đến khoảng 60 quốc gia. Vào thời điểm mà hầu hết các nước giàu hơn bị chỉ trích vì tích trữ vắc-xin, Ấn Độ được đánh giá cao vì đã cung cấp 33 triệu liều nữa đến các nước nghèo hơn, và nhiều triệu nữa đang tiếp tục được cung cấp. Các loại vắc-xin của Ấn Độ hầu hết được chuyển đến các nước láng giềng, gồm Áp-ga-ni-xtan, Băng-la-đét, Bu-tan, Xri Lan-ca, Man-đi-vơ, Mi-an-ma, Nê-pan và xa hơn nữa là Xây-sen, Cam-pu-chia, Mông Cổ, các nước vùng Ca-ri-bê và châu Phi, tất cả đều được miễn phí lô đầu tiên.

Không chỉ làm lu mờ Trung Quốc với tư cách là nhà cung cấp vắc-xin Covid-19 giá rẻ và dễ tiếp cận cho Nam Bán cầu, Ấn Độ còn cung cấp nhanh hơn¹⁹ với chất lượng đã được các tổ chức quốc tế chứng thực. Do đó, vắc-xin của Ấn Độ đã được các nước phương Tây như Anh, Ca-na-đa xem xét đặt hàng.

Một số nhận xét của các chuyên gia

- Các mục tiêu chính sách đối ngoại thông qua “Ngoại giao vắc-xin” của Trung Quốc, Nga và Ấn Độ rất đa dạng. Với **Trung Quốc**: (i) Nước này đang từng bước xóa đi “vết ố” là nơi khởi nguồn dịch bệnh, hóa giải những cáo buộc che đậy dịch bệnh khiến đại dịch bùng phát; (ii) Thông qua việc “bán chịu” vắc-xin, Trung Quốc khéo léo biến các nước nghèo và đang phát triển trở thành con nợ của mình, qua đó, gây sức ép để mặc cả nhiều lợi ích lớn hơn như các hợp đồng kinh tế, thương mại, đầu tư chiến lược vào cơ sở hạ tầng, năng lượng, nông nghiệp hoặc công nghệ...; (iii) Trung Quốc đang dần hình thành hệ thống các quốc gia đang phát triển có lập trường ủng hộ nước này trong các vấn đề toàn cầu, tại các diễn đàn đa phương quốc tế và trong cả các vấn đề tranh chấp lãnh thổ. Với **Nga**, (i) Trong bối cảnh quan hệ giữa Nga với EU và Mỹ đang xấu đi, thông qua “Ngoại giao vắc-xin”, Nga đang tiếp cận và lôi kéo “mắt xích” yếu nhất của EU – những nước nhỏ không có nhiều tiếng nói và lợi thế trong việc giành quyền sở hữu vắc-xin do phương Tây sản xuất; (ii) Nga đang dần xây dựng thành công hình ảnh về một thể chế “nhân văn” hơn các nước EU; (iii) Với vai trò là nhà cung cấp vắc-xin lớn, Nga trở thành “người giải phóng thế giới khỏi đại dịch”, tạo ra nhiều quyền lực mềm hơn cho nước này. Với **Ấn Độ**, (i) Chính sách “Ngoại giao vắc-xin” đã giúp nước này cải thiện quan hệ căng thẳng với các nước láng giềng²⁰. Chính phủ Băng-la-đét, Nê-pan công khai ca ngợi, bày tỏ biết ơn sự hỗ trợ của Ấn Độ, coi đây là thiện chí ở cấp độ ngoại giao nhân

¹⁸ Vắc-xin do Ấn Độ sản xuất theo giấy phép của Oxford-AstraZeneca.

¹⁹ Ví dụ, Trung Quốc công bố sẽ cấp 300.000 liều vắc-xin cho Mi-an-ma nhưng vẫn chưa giao hàng, trong khi Ấn Độ đã chuyển giao 1,7 triệu liều. Tương tự, vắc-xin của Ấn Độ đã chuyển vào Cam-pu-chia và Áp-ga-ni-xtan trước Trung Quốc.

²⁰ Những năm gần đây, quan hệ Băng-la-đét - Ấn Độ khá căng thẳng do luật cấp quyền công dân Ấn gây nhiều tranh cãi và bất đồng quanh vấn đề chia sẻ nước sạch trên sông Te-ê-xta (Teesta); giữa Ấn Độ và Nê-pan có tranh chấp lãnh thổ.

dân; (ii) Qua động thái “Ngoại giao vắc-xin”, Ấn Độ từng bước chứng minh với thế giới về vị thế cường quốc toàn cầu của mình; (iii) Trực tiếp thách thức, cạnh tranh vị thế, vai trò và ảnh hưởng quốc tế của Trung Quốc tại một số địa bàn trọng yếu, chiến lược như Nam Á, Trung Đông, Đông Phi.

- Bên cạnh những mục tiêu chính trị trên, “một mũi tên trúng nhiều đích” là đánh giá chung của các học giả quốc tế về chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” của Trung Quốc, Nga và Ấn Độ. Dù tích cực tuyên truyền về sự “hào phóng”, “tình hữu nghị” nhưng trên thực tế, những lô vắc-xin miễn phí đầu tiên đều chỉ là một hình thức “tiếp thị”, chào hàng và dọn chỗ cho ngành công nghiệp sinh dược phẩm của ba nước này ký kết những đơn hàng khổng lồ, đem lại doanh thu “khủng” trong bối cảnh nền kinh tế các nước đang gặp nhiều khó khăn do ảnh hưởng của đại dịch.

- Tuy nhiên, tác dụng mà “Ngoại giao vắc-xin” mang lại sẽ chỉ tồn tại thời gian ngắn nếu như trong thời gian tới, các nước không triển khai thêm các chính sách thực chất hơn như đầu tư, viện trợ phát triển, hợp tác chiến lược..., điều mà Trung Quốc và Nga đã áp dụng từ lâu nên có nhiều kinh nghiệm, tiềm lực mạnh hơn và khả năng triển khai tốt hơn Ấn Độ.

- So với các loại vắc-xin của Trung Quốc và Nga, các loại vắc-xin hàng đầu của các nhà cung cấp phương Tây như Pfizer và Moderna đắt hơn, đòi hỏi phải được bảo quản trong điều kiện khắt khe như phải được giữ trong các tủ bảo ôn ở nhiệt độ rất thấp, làm tăng chi phí và giá thành khi triển khai tiêm vắc-xin đại trà. Trong khi đó, vắc-xin của Trung Quốc và Nga không đòi hỏi điều kiện bảo quản khắt khe, giảm được rất nhiều chi phí vận chuyển, dễ dàng vận chuyển và bảo quản được ở cả những vùng nghèo hơn, tạo điều kiện thuận lợi khi tiến hành tiêm phòng đại trà trên diện rộng và trên hết là luôn có sẵn. Đó là điều kiện đầu tiên khiến các nước nghèo và đang phát triển sớm tìm đến vắc-xin của Trung Quốc và Nga, bất chấp những hoài nghi về tính hiệu quả. Bên cạnh đó, các loại vắc-xin của Trung Quốc và Nga hầu hết đều được phát triển bởi các công ty nhà nước, tạo điều kiện dễ dàng hơn trong quá trình đàm phán mua vắc-xin. Trong trường hợp của Ấn Độ, khi phát triển vắc-xin cho mục đích sử dụng riêng, Ấn Độ đã khắc phục được vấn đề chi phí cao của các loại vắc-xin Pfizer, Moderna, Johnson&Johnson. Mặt khác, vắc-xin do Ấn Độ sản xuất được cho là an toàn, tiết kiệm chi phí vì không yêu cầu bảo quản và vận chuyển ở nhiệt độ quá thấp, phù hợp với các nước nghèo và đang phát triển.

- Trái ngược với độ tin cậy của vắc-xin Sputnik V, các loại vắc-xin do Trung Quốc phát triển vẫn còn nhiều lo ngại, do kết quả thí nghiệm lâm sàng của Chính phủ và doanh nghiệp Trung Quốc không đủ minh bạch. Nếu như các loại vắc-xin của Trung Quốc không phát huy hiệu quả như mong đợi, hoặc có các tác dụng phụ nghiêm trọng hay có những sai sót đáng tiếc, các nước đã sử dụng vắc-xin ngừa Covid-19 của Trung Quốc sẽ phải đối mặt với những thiệt hại từ y tế đến tài chính

nặng nề từ số lượng lớn vắc-xin đặt mua. Ngược lại, trường hợp việc tiêm vắc-xin của Trung Quốc có kết quả lâm sàng đáng tin cậy, giúp các quốc gia nghèo và đang phát triển ứng phó hiệu quả với cuộc khủng hoảng kinh tế và y tế hiện nay sẽ giúp nước này tăng cường ảnh hưởng đối với hệ thống y tế toàn cầu. Nếu một loại vắc-xin của Trung Quốc phát huy hiệu quả thực sự như mong đợi, Trung Quốc có thể xoay chuyển hoặc đảo ngược “cuộc chơi”; từ chỗ bị cáo buộc là quốc gia làm lây lan đại dịch Covid-19 sang vị thế là quốc gia trợ giúp thế giới phục hồi sau đại dịch; giúp Trung Quốc giảm bớt áp lực ngoại giao và mở rộng ảnh hưởng trên trường quốc tế.

- Nhằm đối trọng với chiến lược “Ngoại giao vắc-xin” đang được Trung Quốc triển khai mạnh mẽ hiện nay, tại Hội nghị thượng đỉnh Bộ Tứ²¹, Mỹ và các đồng minh cam kết hợp tác để mở rộng và sản xuất vắc-xin giá rẻ, hiệu quả để tăng cường khả năng tiếp cận vắc-xin công bằng, đặc biệt là cho khu vực Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương. Theo kế hoạch này, Ấn Độ, với sự hỗ trợ tài chính của Mỹ và Nhật Bản, sẽ sản xuất vắc-xin của Johnson&Johnson, trong khi Ô-xtrây-li-a sẽ hỗ trợ công tác phân phối, vận chuyển. Kế hoạch này được các chuyên gia dự đoán sẽ giúp củng cố vị thế của Ấn Độ với tư cách là nhà sản xuất và cung cấp vắc-xin quan trọng cho cuộc chiến toàn cầu chống đại dịch.

---

²¹ Gồm Mỹ, Nhật Bản, Ô-xtrây-li-a và Ấn Độ.

MỘT SỐ SỰ KIỆN QUỐC TẾ THÁNG 02/2021

1. Ngày 16/3, Chính phủ Anh công bố Tài liệu tổng thể nước Anh toàn cầu trong thời đại cạnh tranh, đánh giá tổng hợp về chính sách an ninh, quốc phòng, phát triển và đối ngoại. Tài liệu này cho thấy Thủ tướng Bô-rít Giôn-son muốn đi đầu trong một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ và hợp tác, tự do thương mại; xác định rằng Ấn Độ - Thái Bình Dương đang trở thành “trung tâm địa chính trị của thế giới”; nhấn mạnh việc Chính phủ sẽ triển khai hàng không mẫu hạm của Anh tới khu vực.

2. **Quan hệ Nga- Trung Quốc:** Ngày 21/3, Ngoại trưởng Nga Xéc-gây La-vơ-rốp khẳng định nước này tin tưởng rằng Hiệp ước Láng giềng tốt, Hữu nghị và Hợp tác với Trung Quốc sẽ tự động được giao hạn thêm 5 năm sau khi văn kiện này đạt mốc 20 năm vào tháng 02/2022, phù hợp với Điều 25 trong văn kiện này. Ông La-vơ-rốp cũng nhắc lại cam kết của hai bên về việc tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của nhau, theo đó, hình thức hợp tác giữa Nga và Trung Quốc hoàn toàn là do mong muốn của hai nước và không nhằm chống lại bên thứ ba; cho rằng việc sử dụng các lệnh trừng phạt để chống lại Nga và Trung Quốc là hành động “không khôn ngoan”, gây tác động xấu đến các nước nghèo và đang phát triển.

3. Ngày 26/3, Kỳ họp thứ nhất, **Quốc hội khóa IX của Lào** đã kết thúc thành công với hàng loạt vấn đề trọng đại của đất nước được thông qua. Theo đó, kỳ họp đã bầu Chủ tịch Quốc hội khóa IX, bầu Chủ tịch nước, Thủ tướng; Thông qua cơ cấu tổ chức của Quốc hội cũng như cơ cấu bộ máy tổ chức của Chính phủ... Kỳ họp cũng đã thông qua Kế hoạch Phát triển Kinh tế-Xã hội 5 năm lần thứ 9, Kế hoạch Ngân sách nhà nước giai đoạn 2021-2025, cũng như Kế hoạch tổng thể 5 năm của Quốc hội khóa IX và Kế hoạch ban hành và sửa đổi các luật trong 5 năm tới của Quốc hội Lào... Đáng chú ý, tại kỳ họp này, Quốc hội Lào cũng đã thông qua cơ cấu Chính phủ mới, chỉ còn 17 bộ và 2 cơ quan ngang bộ, giảm 1 bộ và 1 cơ quan so với nhiệm kỳ trước.

4. Ngày 26/3, Tòa án Hiến pháp liên bang Đức đã bắt ngờ ra phán quyết yêu cầu Chính phủ nước này tạm thời không thông qua gói phục hồi kinh tế giai đoạn hậu dịch Covid-19 của Liên minh châu Âu (EU) trị giá 750 tỷ euro (khoảng 885 tỷ USD). Đây là một phần trong gói ngân sách dài hạn đến năm 2027 với tổng trị giá 1.800 tỷ (2.190 tỷ USD) nhằm giải quyết những hậu quả về kinh tế - xã hội do đại dịch COVID-19 gây ra; đã được 27 nước thành viên EU nhất trí hồi tháng 12/2020.

BAN ĐỐI NGOẠI TRUNG ƯƠNG

Để xem thêm “Thông tin chuyên đề” các số trước, đề nghị truy cập vào **Trang tin Điện tử nội bộ của Ban Đối ngoại Trung ương** qua mạng diện rộng của Đảng, tại địa chỉ: www.bdntw.dcs.vn

Thông tin liên hệ: **Phòng Tổng hợp, Văn phòng Ban Đối ngoại Trung ương**

☎ 080. 45602 / 080.45685

Fax: 080. 45657

Email: phongtonghop@cpvic.org.vn

Lotus Notes: Phong Tong hop/BDNTW/DCS/VN@BDNTW